ÇINARALTI

Sayı : 65

Kuruş 15

MİLLİYET DERGİLERİ

AFTALIK FİKİR VE SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER:

Türkiyenin üstünlüğü	Orhan Seyfi Orhon
Isurap mektebi	Dr. M. Hakkı Akansel
Bir kaç satır	O. S. O.
Biz (şiri)	Abdülkadir Açıkalın
Talât Paşa	Y. Z.' O.
Köy kızları (şiir)	Ayşe Akkaya
Cyrano de Bergerac	Yusuf Ziya Ortaç
Şiir ve şekil	Edip Ayel
Çeyiz sandığı (şiir)	Halim Yağcıoğlu
Bir balıkçı portresi (şiir)	Leman Çiçekdağı
Namık Kemal	O. S. O.
Delhiden Üsküdara	Barkın
Osmanlı imparatorluğunda esnaf kâhyaları	Enver Behnan Şapolyo
Bohsitil şiirler	***
İstanbul (tenkid)	Veedi Bürün
Göç (milli roman)	Yusuf Ziya Ortaç
Tasarruf haftası — Konuşmalar — Seçme güzel şiirler	

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

Istırap mektebi

Yazan: Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

Sıkıntı, ıztırap, gerek insanlar, gerekse milletler için, biricik hayat mektebidir. Tam insan, kâmil, çelebi insan olmak için, bu mektepten yetişmek lâzımdır. Aksine, ömründe rahatlıktan, ferahtan başka birşey görmemiş, her isteğini hemen yapmış olan bir insan pek sathî görüşlü kalır, ve, hayatın asıl manâsını anlamadan bu dünyadan göçer.

Büyük Renan diyor ki: (Zamanımızdaki (1850 tarihleri), ahlâk ve seciye gevşeklinin mühim bir sebebi, hayatın çok kolay ve çok eğlenceli bir hâle gelmiş olmasıdır. Ve, hiç şüphe yok ki, bazı islâhatcıların hayallerinde yaşattıkları maddiyetci refah, rahatlık meydana gelirse, **ıztırabın kamçısından mahrum kalan insanlık, insanları akıllı ve ahlâklı bir yaratık (mahlûk) hâline getiren en mühim vasıtalardan birinden mahrum kalacaktır).**

Gene : (Eğer harplar olmasaydı, ebedî bir rahatlığa kavuşan insanlar, çok bayağılaşırlardı) diyor.

Alman filozofu meşhur **Herman fon Kayzerling** de şöyle yazıyor : (Konfor, (rahatlık), bu ruh durumu, sinsi bir şekilde evinize girer, ve, bütün yayları (yani : seciyeyi, ahlâkı), gevşetmediken sonra rahat etmez. Bir yaşama tarzı hakkında verilebilen en şiddetli hüküm, onun, bu (istifa) yı-yani, ahlâk ve seciyeden sıyrılmayı - kolaylaştırmasıdır. Hayatın zevkleri, haddi zatında, yumuşatıcı değildir. Asıl kötü olan şey, (eğlencelere alışmak - zevk itiyadı) dır. Alışmak, itiyat, vazgeçememek, hergün aynı şeyi yapmağa mecbur kalmak! İşte, asıl düşman budur! Târiki dünyalar, hiç şüphesiz, bu noktayı berrak bir tarzda kavrayamadılar. Onlar, (bedeni eziyete koymak itiyadı) nın, zevk ve safa alışkanlığı kadar fena olduğunu anlayamadılar).

Alman kimyageri ve filozofu maruf **Oswald** da, (Büyük insanlar) ismindeki eserinde şöyle yazar : (Bütün büyük biginler, mûciler, kâşifler, hep, fakir veya orta halli âilelerden yetişmişlerdir. Yalnız, bunun istisnası İngilterede vardır. Çünkü, insan olmak için, sıkıntı ve istirap lâzımdır).

Maruf tıb üstadı, Nobel tıb mükâfatını kazanan, ve hekimlikte (tissükülür) -nesiçleri sunî olarak üretme- gibi pek mühim bir şey keşfetmiş olan **Alexis Carrel** de, gene pek meşhur olan : (**İnsan, bu meçhul kalmış mahlûk**) ismindeki kitabında, şöyle yazar: (**İnsanların, akıl, seciye ve ahlâk cihetinden yükselebilmesi için, durmadan çalışmak, bedence ve ahlâkça kendi nefsine hâkim olmak, ve mahrumiyetler lâzımdır. Bu şartlar, insanları gevşeklikten, kötü düşüncelerden, bir çok hastalıklardan, hususile, (akıl ve sinir hastalıklarından korur.)** (aslından, fransızca, sayfa : 131).

Gene : (Şimalî Amerika birleşik devletlerinde rahatlık, konfor son dereceye geldi. Bu halk zenginleşti. Fakat, ahlâkı, sinirleri, aklı bozuldu. İstediği zaman bol bol kadın buldu, içti, sinemalarda, futbol alanlarında eğlendi. Amerikada, akıl, gittikçe sönüyor, ahlâk gevşiyor. Bu hâl, Medeniyetin istikbali için, Kanserden, Sarı Hummadan daha kötüdür. Amerikada, Deliler, öteki hastaların hepsinden daha çoktur. Halkın yuzde otuzu, akılca zayıftır. Zekâ itibarile, 12 yaşındaki bir çocuk gibi kalmışlardır) (keza, sa : 163/183/184).

Fransız Şark târihi bilgini **Fernand Grenard, (Baber)** isimli kitabında, şöyle yazıyor : (Garip tesadüf : bu devrin - yani, ortaçağ ve ortaasya - en büyük hükümdarları : İsmail, Babur, Şeybanî, Hüseyin Baykara, hepsi de, hayatlarına, sıkıntılar, yoksulluklar, felâketler içinde başlamışlardır) (sa : 82).

Hakikaten, Cengiz, Babur, Timurlenk gibi dünyanın en büyük üç hükümdarının çocukluk ve gençlik ömürlerini yakından tetkik edecek olursanız büyük sıkıntılar, yoksulluklar ve istiraplarla karşılaşırsınız.

Târihçi **Leon Cahun, (Asya târihine giriş : Türkler ve Moğollar)** isimli eserinde, Türk-Mogolların o kadar pişkin, cesur, meşakkatlere dayanıklı, kanaatlı olmalarını, Orta Asya ikliminin sertliğine ve fakirliğine atfeder.

Târihçi **Grousset** de, (**L'Empire des Steppes**) isimli kitabında, (1939), aynı fikri ileri sürer.

L. Abegg de, (Yamato-Japonya) isimli, 1936 da çıkan eserinde, Japon adalarının fakir, ikliminin sert oluşunu, Japon yükselmesinin en başlı sebebi addeder.

Renan, 1860 da, **Prüsyanın yükselmesinin başlıca sebebi olarak,** Prüsyanın topraklarının kısır, ikliminin sert olmasını buluyor.

Yani, bu milletler, hep sıkıntı ve ıstırap mektebinde yükselmişlerdir.

(Japonyada, (Köylü), müthiş bir kirdir. Sabahtan akşama kadar, pirinç tarlasında, sabırla, inatla çalışır. Japonyanın bütün kudret ve şevk sanâyileşme plânının muvaffak olması Japonyanın süratle artan taarruz kabiliyeti, hepsi, bu gayet fakir köylünün omuzlarının üzerinde durur) (F. Zburg, Çelik çiçek, 1939, sayfa : 9

Demek ki, Japonya, sıkıntı ve ıstırabın omuzlarında yükselmiştir.

Esasen, yalnız Japonyanın değil bütün Devletlerin yükselmelerinin batmalarının sebebi birdir : sıkıntı ıstırap içinde yükselirler, bolluk ve refah içinde batarlar.

***

Beyin hekimliğinde bir (Süblimasyon) meselesi vardır : buna, biz (Cem herleşme) diyebiliriz : bir insan, tenasül işinde ne kadar itidal ile hareket ederse, onun beyni o kadar fazla rafinak bulur, kudreti artar. Tenasül işinden tasarruf olunan kudret, dimağ beyne çıkar. Bu ise, ıstırap doğurur nefse büyük bir hâkimiyet ister. Bu yapabilen yükselir. Çökme Devri Osmanlı pâdişahlarının saraylarında yüzlerce kadın, o pâdişahların sinir akıl hastalıklarına tutulmalarına, seciye ve ahlâklarının gevşemesine, akıllarının sönmesine sebep olmuşlar, ve dolayısiyle, Osmanlı Devletinin çökmesinde mühim âmil olmuşlardır.

Garip bir nokta :

Hekimliğin son kazançları, fikir ile madde arasındaki uçurumu, gittikkaldırdı. İşte, bu bakımdan, ıstırabın beden hücrelerindeki tesiri de, tıpkı mâneviyât alanındaki tesirinin aynıdır. Biyoloji Bilgini meşhur **Le comte Noüy'ün (L'Avenir de L'Esprit** - Aklın istikbali) isimli, 1941 de basılmış eserinden öğrendiğime göre (sa:26 karaciğer hücrelerinin sâf kültürünün (yani, üretilmesinde) şu keyfiyet meydana çıkmıştır : bu hücrelere bol şeker yecek verirseniz, asıl vazifeleri olan (glikojen) ı yapmıyorlar, boyuna

TASARRUF HAFTASI

Başvekilimizin çok önemli bir nutku

Geçen Pazar günü 3 üncü tasarruf ve yerli mallar haftası Ankara Halkevinde Sayın Başvekilimiz Şükrü Saracoğlu'nun şu çok dikkate değer nutku ile açıldı:

«Vatandaşlar,

Milletimizi ve vatanımızı en derin sevgiler ve saygılarla selâmlıyarak on üçüncü tasarruf ve yerli mallar haftasını açıyorum.

Memleketimizde çok hayırlı bir gelenek olarak yerleşmiş olan bu hafta bize, fert olarak, aile olarak, millet olarak her sene iktisadi alanda yaptığımız işlerin neler olduğunu ve yapacağımız plânlı işlerin neler olacağını topluca gözden geçirmek fırsatını vermekte ve içlerimizdeki hızı artırarak evlerimizde, vatanımızda yeni ve iktisadî hamleler yaratmaktadır.

En büyük dâvamız

Arkadaşlar,

Cümhuriyetimizin herkesçe bilinen büyük dâvası her mânasile Türk olan dipdiri bir Türkiye yaratmaktır. Bu gün bu büyük dâvanın bizden en çok gayret ve faaliyet istiyen köşeleri daha ziyade iktisadî cephemizde toplanmış bulunuyor. Topraklarımızı süsliyen Türk gençleri bu iktisadî yolda da muvaffak olmanın sırrını ellerinde tutuyorlar. Çünkü bu sır bütün bir düşmanlık dünyasına karşı bize istiklâl muharebelerini kazandıran birlik ve beraberlik sırrıdır. Onun için bir tek yoldan ve bir tek hedefe doğru hep beraber yürüyeceğiz. Hattâ bu yürüyüş, bu yol, bu hedef, bize, varlık vergisinde olduğu gibi, ağır fedakârlıklar yükselse dahi. Tuttuğumuz yol Türk iktisat yolu, varacağımız hedef de iktisadî istiklâl ve Türkün refahıdır.

Birliğin faydaları

Bu birlik ve beraberlik sayesinde İstiklâl Muharebesini kazandıktan sonra bir aralık bu sihirli sırrı unutur gibi olduk. Bir milleti ölüme sürükliyen şaşkınlıklar, ıstıraplar, eski hastalıklar, birer, birer şurada burada belirmeğe başladı. Bu büyük ve öldürücü tehlikeyi sezen Türk çocukları hemen ve yeni baştan birliğe ve beraberliğe sarıldılar. O gündenberi okullarımızın sayısı ve kıymeti çoğaldı, yollarımız uzadı ve genişledi. Yıkıcı sularımız yapıcı olmak yolunu tuttu. Yabancı şirketlerin imtiyazlı malları milletin eline geçti. Şehirlerimiz ve evlerimiz güzelleşmeğe başladı. Türk köylüsünün cebi beş on para gördü. Yer yer fabrikalar kuruldu. Büyük ve kudretli bankalar ve malî tesisler yaratıldı. Türk sesi her yerde saygı ile dinlenir bir seviyeye yükseldi. Hattâ her yerde beğenilen dış politika, Türkiyenin sağlam kanaatlere dayanan tarafsızlık politikası bile gene bu birlik ve beraberlik sayesinde kökleşti.

Yapılan ve yapılacak işler

Şu birkaç kelime içinde hülâsaya çalıştığım bütün bu varlıkları bir an için yokolmuş farzedecek olursak derhal hayalimizde saltanat devirlerinin mazlum, muztarip, bükük boyunlu yetim Türk milletini görmeğe başlarız ve bugün mesut olmak için pek çok işler görmüş olduğumuza inanırız. Cümhuriyet rejimimizin Türk milletine ve Türk vatanına hediye ettiği bu varlıklar bizi sultanlar devrinde her türlü kıyaslamayı lüzumsuz kılacak kadar çoktur ve büyüktür. Bu böyle olmakla beraber biz yapılan ve yapılmakta olan işleri yapılmış ve bitmiş işler addetmiyoruz. Biz bu yapılan ve yapılmakta olan işleri sadece yapacağımız daha büyük, daha canlı işlerin birer başlangıcı sayıyoruz.

Atatürk'ün ve İnönü'nün işareti

Çünkü Atatürk mesut bir millet ve mamur bir vatan yaratmağa çalıştı. Çünkü İsmet İnönü mesut bir millet, mamur bir vatan yaratmağa çalışıyor. Bu iki Büyük Adamın işareti ve arzusu bütün Türk çocukları için mukaddes bir idealdir. Onun için, onların istediklerini yapmak için, birlik ve beraberlik halinde yeni hamleler hazırlıyoruz. Bu hamlelerin orduları daha fazla iktisat alanında ve bilhassa teknik bilgiler ve teknik işler sahasında toplanacak ve önümüzdeki yılların plânları ve çarpışmaları hep bu hedefe yürütülecektir. Çünkü Türk çocukları Atatürk'ü daima yaşatmak, İnönü'nü daima bahtiyar etmek, çok mamur bir vatan ve çok mesut bir millet yaratmak kararındadır.

Çok istihsal, az istihlâk

Arkadaşlar,

Tasarruf ve yerli mallar haftasına yaraştığını sandığım sade bir düşünceyi sizlere söylemekten vazgeçemiyeğim:

Derler ki, istihlâk istihsali, isti de istihlâki tahrik eder. Bu doğru Fakat buna rağmen ben her Türk cuğundan her gün ortalama bir ku luk fazla mal istihsâl etmesini ve kuruşluk noksan mal istihlâk etm istiyeceğim. Bu düşüncenin doğru v mümkün olup olmadığı münakaş bir tarafa bırakalım. Bunu, yalnız bik etmeğe çalışalım. Şayet muva olursak yılda 140 milyon liralık varlık yığını ile memleketimizi kuv lendirmiş oluruz. Onun için sizler bilhassa rica ediyorum: Bu harp rında istihsalimizi çoğaltmak ve lâkimizi azaltmak için çok dikkat lalım.

Arkadaşlar,

Hepimize rahat çalışmak imkârını yaratan Türk ordusunu selâmrak sözlerime nihayet veriyorum.»

Konuşmalar :

ÇAMLIYAR D.

— (Seni bekliyorum) şiirinde çok taraflar var. Fakat neden vezinsiz, ka ve şekilsiz? Modernistler sizin gibi düşüyor. Onlar, şiirden yalnız vezni, kafiyeyi çıkarmıyorlar. Bizim bugünkü estetik müzü de bir tarafa atıyorlar. Şairane d lardan, heyecanlardan da uzaklaşı. Meselâ: (Derdim çok - avukatım yok klâsik şiir unsurudur. Yine:

Küreksiz bir sandal gibiyim ömrümün üs
Ufuktan bir rüzgâr gibi seni bekliyor

Bu iki mısra da klâsik, ölçülü bir nun ifadesidir. Böyle olunca şiire vezfiyeyi, şekli de sokmak zaruridir. Bunu etmek bir kusur olur.

Yeni neşriyat:

SON MENZİL

Yazan: Samiha Ayverdi

Roman. Basıldığı yer: İstanbul Kitabevi. 208 sahife. Fiyatı: Ciltsiz, 125 175 kuruş, bayan Samiha Ayverdi evvel ayni kitabevinde neşrettiği rom dikkati çekmişti. Bu son eseri hakkın şündüğümüzü söylemeği başka bir bırakıyoruz. Okuyucularımıza haber istediğimiz şey, bunun her halde durulmağa değer bir eser oluşudur. ederiz.

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 65 — Cumartesi 19 Birincikânun 1942

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınar Yayınevi. No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129 — Fiatı: 15 Krs. — Cilt : 3

Türkiyenin üstünlüğü

Yazan: **Orhan Seyfi ORHON**

Hayır! Beş sene sonra, on sene sonra Türkiyeyi üstün bir memleket yapacak şey fabrikalar değildir. Geniş Macar ovalarını gölgede bırakacak kadar münbit tarlalar ve çiftlikler de değildir. Nevyork'tan daha kalabalık, Berlin'den daha muntazam, Londra'dan daha zengin şehirler de değildir. Eşlerine rastgelinmiyecek ticarethaneler, bankalar, oteller, köprüler, limanlar, dalgakıranlar, tezgâhlar, doklar da değildir.

Beş sene sonra, on sene sonra, hattâ yirmi sene sonra bu bakımdan ne İngiltereyi, ne Almanyayı, ne Fransayı ne İtalyayı, ne Belçikayı, ne İsviçreyi, ne de Holandayı geçebiliriz.

Bunun aksini düşünmek lüzumsuz bir hayal olur.

Türkiyenin umduğumuz üstünlüğü bu değildir. Ruhlarımızda istiğrakını duyduğumuz şey, beş sene sonra, on sene sonra, dünyaya ne İsviçreden daha sütlü inekler yetiştirmek, ne Holanda'dan daha lezzetli peynirler yapabilmektir. Türkiyenin üstünlüğü manevî cephesinden doğacaktır. Onun çok büyük, çok eski, çok asil bir millet olmasından.

Türkiyenin umduğumuz üstünlüğü seciye üstünlüğüdür, ahlâk üstünlüğüdür, fazilet üstünlüğüdür. Tarihimizden, mefahirimizden, an'anemizden, medenî kabiliyetimizden... - bir tek kelimeyle - Türklüğümüzden alacağımız kuvvetle dünyanın en asil, en mert, en faziletli milleti olacağız. İnsanlığa bununla şeref vereceğiz.

Türkiyenin beklediğimiz üstünlüğü işte budur!

Orhan Seyfi ORHON

Bayıldım vallaha.

YENİ ABONE ŞARTLARI (37 den itibaren)
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için:
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.